

THE EAGLE – A MILITARY BRAND OF ANTIQUITY

Mădălina Strehie

Universitatea din Craiova, madalinastrehie@gmail.com

Abstract

In Greek mythology, the eagle was the bird of Zeus, an instrument by which Zeus sometimes made his power known, as with Prometheus, the eagle imposing the will of the supreme god of the Greek Pantheon.

Although they took the symbol over from Greek mythology, the Romans assigned to it a politico-military symbolism, rather than a religious one, the eagle becoming the emblem of Rome itself, not only the army emblem, together with the totem of the wolf, the most important Roman totem.

The eagle, as an augury – the embodiment of the gods' will by Etruscan route, is a secondary character in the legend of the founding of Rome, actually deciding the **conditor** of the Eternal City. It also led the Roman legions all around the world that was known at that time, as a flag of this military unit. A host of military ranks derived from its Latin name: **aquila**. The eagle also became the symbol of many legislative and executive top institutions, as it was taken over by royalty, consulate and empire, a symbol for representing political authority.

The politico-military traditions of this Roman symbol/totem were taken over by the European civilization and not only, still being a state emblem and an acknowledged military symbol today, and thus becoming an eternal essence, like the city it represented with honour.

Keywords: eagle, Rome, army, mythology, brand.

Introducere

Vulturul a constituit în mai toate civilizațiile un totem foarte cinstit și adorat, fiind considerat de multe ori atributul sau instrumentul zeilor. De multe ori, maiestuoasa răpitoare, stăpână al văzduhurilor, era considerată și o legătură între cele două lumi: sacră și profană. Toate acestea valențe ale vulturului în civilizațiile antice potențau de altfel valența sa militară, războiul fiind o componentă importantă în cadrul Antichității, un adevărat fenomen care a transformat, impus și determinat multe dintre cele mai importante civilizații ale acestei lumi.

Cert este că vulturul (cu toate rudele sale precum: șoimul, uliul, pajura etc.) a devenit un simbol militar prin excelență. În multe state acest simbol a căpătat și valențe heraldice civile, reprezentând stema de stat al multor state, inclusiv a României. Frumoasa pasăre și-a păstrat puterea de simbol indiferent că „a zburat” prin antichitatea păgână, prin Evul Mediu creștin, prin lumea modernă sau prin lumea zilelor noastre, fiind și cel mai longeviv brand al umanității.

1. Evoluția simbolisticii totemice și mitologice în antichitate

Vulturul a fost un simbol care s-a regăsit în mitologia multor civilizații. Vom prezenta pe scurt câteva repere mitologico-totemice ale vulturului. Astfel, la daci, vulturul simboliza legătura dintre cer și pământ, această pasăre fiind un simbol celest, dar el reprezenta și simbolul multor divinități supreme. Răpitoarea era legată de mitul apoteozei prin faptul că stăpânea văzduhurile, dar și atributul zeului suprem (Sanie, Silviu 1995:129, 133, 149.)

Aceste valențe s-au moștenit și în heraldica țărilor române, mai ales că păsările au fost foarte prezente, chiar dacă sub chip de corb, dar un corb cu aspect de acvilă, un simbol celest la fel ca soarele și luna, ceea ce l-a făcut să fie considerat un fel de mesager al luminii. În mitologia română vulturul imperial, cunoscut și sub denumirea de pajură, are următoarele semnificații (cele mai multe uraniene): mesager al zeilor, mijloc de transport al zeilor, făptură demonică, pasăre de foc și pasăre măiastră (Vulcănescu, Romulus, 1985: 531, 538.)

Ca totem, vulturul a îndeplinit mai toate atributele acestuia: strămoș al tribului, entitate protectoare, emblema virtuților morale și atribut al divinității (Vertemont, Jean 2000: 316.)

Apartenența de cer a vulturului a fost prezentă în mai toate civilizațiile importante, fiind din această cauză și un „simbol al dominației și exercitării politice”, „simbol al stăpânilor Olimpului” la greci, iar la persani vulturul era *Sinamru*, pasărea care stătea în copacul din centrul lumii, iar la romani simbol al lui Iuppiter, al războinicilor, dar și al statului (Vertemont, Jean 2000: 334.)

În cadrul civilizației persane, vulturul avea o dublă valoare, pe de-o parte el era părinte, cum este cazul lui *Simurg*, zeul pasăre, care l-a găsit pe *Zar* în cuibul său, acesta fiind un fondator al perșilor. Tot din mitologia persană era și *Sinamru*, pe care l-am amintit mai înainte, care avea rolul de a da viață, el stând în arborele vieții și prin zborul său împrăștia semințele pe pământ (Vertemont, Jean 2000: 292.)

La arieni vulturul este menționat în *Vede*, sub numele de *Garutman*, pasăre cerească, simbol al Soarelui însuși, fiind numit și *cel strălucitor*=*Surya*. Atât la arieni, cât și la celți, vulturul reprezenta un simbol al vieții, deoarece el coordona semințele dătătoare de viață (Vertemont, Jean 2000: 296, 51.) La celți, *Aknil* era vulturul care era și simbolul totemic al zeului *Teutates*, tatăl popoarelor (Vertemont, Jean 2000: 307.)

Tot în literatura vedică a arienilor se menționează și vulturul *Suparna*, care în traducere înseamnă: „cel cu aripi frumoase” (Vertemont, Jean 2000: 296.)

În mitologia greacă primul vultur reprezentativ a fost *Aetos*, termen care se traduce prin *cel puternic*, fiind, inițial, așa cum spune legenda, tovarășul de joacă al lui Zeus copil. Mai târziu a devenit vultur prin metamorfozare de către Hera. Vulturul grecilor avea simbol uranian, predominant, chiar unele valențe reprezentative pentru însuși Zeus deoarece era considerat cel care produce trăsnetele (Vertemont, Jean 2000: 33.)

Predominanța simbolisticii uraniene a vulturului grecilor se observa și din faptul că ei aveau chiar o constelație cu numele vulturului, în regiunea ecuatorială (Vertemont, Jean 2000: 95-96.) Atribut al stăpânului zeilor greci, vulturul îl simboliza de multe ori chiar pe Zeus însuși cu toată omnipotența sa: tronul, sceptrul, securea dublă, fulgerele (Vertemont, Jean 2000: 341.) Toate acestea sunt și simboluri militare, chiar inovații militare pentru vremea aceea în zorii antichității, când zeii și oamenii coexistau, eroii nefiind altceva, decât rezultatul contopirii celor două planuri, planul sacru și planul profan. Eroii au fost zămislți pentru război, pentru ca grecii să triumfe asupra altor neamuri. Toate legendele grecilor ascund un sâmbure de adevăr istoric, colonizarea greacă a reprezentat în primul rând o expediție militară, chiar dacă a avut scopuri economice. Grecii aveau nevoie de simboluri puternice în care să creadă, vulturul fiind un astfel de simbol militar, religios și eroic, un brand al militarismului grec, dar și al politicii sale expansioniste.

Vulturul avea în mentalul colectiv al grecilor și simbolul pedepsei divine, celebru este vulturul trimis de Zeus care să-l pedepsească veșnic pe Prometeu, prin ciugulirea neîncetată a ficatului (Vertemont, Jean 2000: 129.) titanului, în timp ce titanul, prieten al oamenilor, era ținut prin porunca aceluiași omnipotent Zeus. Valența vulturului aici a fost tot una militară, polițienească putem spune.

Cea mai renumită întrupare a vulturului în mitologia greacă o are însă *phoenix-ul*, poate chiar mai importantă decât aceea a lui Zeus însuși. *Phoenix-ul* era un vultur imens de culoare purpurie, simbol al renașterii, al nemuririi, capabil să renască din propria cenușă, unul dintre simbolurile cu cel mai mare impact asupra oamenilor din toate timpurile, un brand al nemuririi. De acest vultur extraordinar sunt legate multe legende, toate cu iz politic și cultural. De mulți, *phoenixul* era socotit întemeietorul fenicienilor, fiind cel care le-a dăruit scrierea și purpura, dar a fost și profesorul celui mai războinic dintre toți eroii: Ahile (Vertemont, Jean 2000: 260-261.) Totodată *phoenixul* a fost și un mit al egiptenilor, fiind descris pentru prima dată de Herodot, cel care a făcut o descriere a Egiptului, menționând și existența acestuia, care apărea o dată la 500 de ani (Kernbach, Victor 1995: 496.)

Egiptenii aveau și ei drept simbol al puterii regale așa numita podoabă pentru cap, în formă de vultur, care la ei era considerat pasărea protectoare a

morților, fiind din această cauză foarte prezent în mormintele regale. De asemenea, o rudă a vulturului, șoimul, era la egipteni personificarea divinității regale, *Horus* reprezenta chiar zeificarea faraonului (van Genep, Arnold 2000: 54, 37.)

Pentru prima dată un pronunțat caracter totemico-militar al vulturului este vizibil tot la egipteni, deoarece faraonul în campanie militară avea drept accesoriu coroana în formă de vultur, amintită de noi mai sus, cu toate că acest vultur semnifica și un principiu feminin, o zeiță a Egiptului de Sus, *Nekhbet* (Adkinson, Robert coord. 2009: 54.) *Horus*, șoimul faraon, era simbolul cosmologic al puterii, pentru că el aducea lumina, așa cum faraonul avea aură de zeu printre supușii săi, tot așa și Horus cuprindea în ochii săi atât luna cât și soarele, fiind așadar izvorul luminii, (Adkinson, Robert coord. 2009: 61, 71.) brandul puterii zeului pe pământ, numit faraon.

Romanii au preluat din toate mitologiile indo-europenilor și nu numai, într-un mod pragmatic, vulturul lor fiind cel mai reprezentativ, totodată și cel mai laic, devenind atât simbol de stat, simbol al forței, simbol al ordinii și brand al armatelor. Vulturii reprezentau în mitologia romană pe zeul suprem, Iuppiter, figura centrală a panteonului roman, fiind purtătorii fulgerelor sale. Fulgere puteau lumina drumul armatelor romane, dar puteau și lovi dușmanii romanilor, având așadar și rol apotropaic, dacă ne gândim că aceste fulgere erau prezente pe scuturile romane. Nu întâmplător victoria la romani, ca făptură mitologică, era reprezentată de multe ori cu aripi de vultur.

Încă din cele mai vechi timpuri vulturul a fost un totem foarte important în majoritatea culturilor lumii, indiferent de continentul în care el s-a manifestat, fiind foarte potrivit în întruchiparea puterii divine, dar și a puterii organizatorice și militare regale. Toate acestea manifestări totemice și mitologice ale vulturului aveau și o valență militară de frunte, în special în culturile indo-europene, valență observabilă mai ales în cazul civilizației romane, civilizație în care factorul militar a fost unul determinant. Simbolul vulturului este, pe lângă simbolul lupoaicei, simbolul cel mai reprezentativ pentru civilizația romană, o civilizație a ordinii care a structurat un *orbis* întreg.

2. Terminologia și semnificația vulturului în limba latină

În limba latină termenul de *aquila* este foarte interesant, el duce cu gândul la tradiția indo-europeană a vulturului care este responsabil cu apa vie, un fel de intermediar între zei și oameni, care aduce acestora din urmă izvorul vieții. Este știut că viața fără existența apei nu este posibilă, Roma fiind și ea, o civilizație fluviană la fondare. Etimologic, *aquila* este un derivat din *aqua*, *-ae* s.f.=apă. Consultând mai multe dicționare găsim următoarele descrieri ale acestui termen: „*Aquila, -ae, s.m. = pasărea din specia răpitoarelor; este numită regina păsărilor; are cele mai multe forțe, fiind dintre toate păsările cea mai luptătoare și generoasă; are o privire foarte ascuțită și pătrunzătoare, încât stă*

cu ochii deschiși în lumina soarelui...; sunt șase tipuri de vulturi care se găsesc în natură; în limbaj poetic se spune că este suitorul lui Iuppiter și purtătorul lui de arme care îi susține armele acestuia; augural-zborul vulturilor a fost socotit întotdeauna foarte benefic de către romani; s-a instituit drept simbol al armatei, hotărât de către Marius” (Forcellini, Aegidio 1940: 297.)

De asemenea întâlnim și alte descrieri care insistă mai mult pe caracterul său militar cum ar fi „*aquila, -ae s.m.= pasăre de pradă, însemn al legiunilor, constelație*” (Quicherat, Louis-Marie 1964: 51.) Alte derivate din acest termen sunt adj. *aquilinus*=de vultur, sau s.m.; *aquilifer, -i*=purtător de însemn (al legiunii, chiar un grad militar-s.n.), dar și *aquilo, -nis s.m.=vânt din nord* (Bréal, Michel et Bailly, Anatole 1918: 15.) (trad.n.) Tot legat de termenul *aquila* sunt și *aquilea, -ae s.f. =iarbă tămăduitoare pentru ochi*; adj. *aquilinus, -a, -um*=livid, cenușiu, (culoare); sau *aquilus, -a, -um*=cu nas mare (du Cange, Carol Ufresne Domino 1840: 353)(trad.n.)

Cea mai completă definiție a termenului considerăm că a dat-o Gh. Guțu: „*aquila, -ae s.f.=1. vultur, acvilă; poetic-pasărea care poartă fulgerul unei legiuni; 2. fig. steag al unei legiuni; 3. mil. legiune;4. mil. gradul de port-drapel al unei legiuni; 5. astronomic: constelația vulturului*” (Guțu, Gh. 2003: 107.)

În *Dicționarul etimologic* de A. Ernout și A. Meillet avem următoarele definiții pentru *aquila, -ae= vultur, pasăre, stea sau însemn. Prima dintre păsări, care avea un caracter religios, mai ales la indo-europeni* (Ernout, A., Meillet, A. 1939: 65.) (trad.n.)

Toată terminologia acvilină romană demonstrează o dată în plus valoarea simbolică a acestei păsări divine, care parcă i-a oferit Romei toate valențele sale indo-europene: izvor al vieții, pasăre solară, simbol al zeilor, întruchiparea forței raționale, fiind așadar, cea mai fericită alegere pentru simbolul armatelor romane, cuceritoarele unui întreg univers terestru cunoscut pe atunci. Roma era jandarmul lumii antice, supraveghind teritoriile din trei continente, așa cum și vulturul era regele înălțimilor, scrutând orizonturile cu privirea sa panoramică. Totul era controlat de Roma prin armatele sale, care constituiau pentru hegemonul lumii antice un fel de *apă vie* care-i menținea și-i regenera permanența. Vulturul roman avea așadar și simbolul militar al ordinii și al expansiunii, fiind un simbol compus chiar ideologic, din toate valențele lui indo-europene, constituind unul dintre pilonii propagandei politico-militare ale Romei. Vulturul a reprezentat în antichitate brandul puterii romane, (atât politic, dar mai ales militar).

3. Simbolică militară și heraldică acvilină. Tradiții și modernitate

Vulturul este prezent de timpuriu în culturile europene și nu numai, ca un simbol heraldic, prin filieră militară. După părerea Mariei Gimbutas, acest simbol s-a manifestat încă din paleolitic în culturile umanității.

Ca simbol de stat, apare menționat prima dată la hitiți și mesopotamieni.

Mai mult, la hitiți (civilizație cu puternice tradiții militariste) vulturul îl întruchipa pe însuși zeul războiului. Tot în Asia Mică își are originea și simbolul heraldic al vulturului bicefal, devenit ulterior stemă a Imperiului Bizantin, preluat de multe alte imperii: Țarist și Habsburgic, dar și de alte state contemporane nouă. Simbolul său era multi-valent: „forță, eroism, geniu, victorie, ascensiune spirituală”(Eseev, Ivan 1994: 204.)

În Europa, o simbolistică la fel de bogată a avut-o și ruda vulturului, șoimul, care este „în mitologia europeană, o pasăre solară, așa cum era la egipteni. Acest lucru se datorează vânătorii. În mentalul european șoimul în reprezintă pe eroul cutezător, tânărul îndrăzneț, un fel de mire...” (Eseev, Ivan 1994: 183.) Am putea completa această definiție cu termenul de pionier. În domeniul militar românesc, șoimul este foarte utilizat ca simbol mai ales în cadrul forțelor aeriene.

La romani vulturii, ca și la greci de altfel, erau considerați însemnele zeilor supremi, dintre care, cel mai cunoscut era șeful Panteonului, Iuppiter. Mai mult, acesta se manifesta și prin zborul păsărilor răpitoare, (prin filieră etruscă), păsări considerate expresia voinței sale (Ferrari, Anna 2003: 897-898.)

În civilizația Romei ei apar încă de la începutul acesteia, dacă ne gândim la legenda întemeierii, aceștia fiind considerați și o legătură cu altă lume, prin caracterul lor de necrofagi, deși ei aveau inițial legături cu zeii militari greci: Athena, Ares și Cronos. În cadrul culturii romane ei aveau și un pronunțat caracter medical, (inclusiv prin denumirea de *aquila*, un cuvânt derivat de la *aqua*=apă), așa cum apare și în opera marelui enciclopedist Pliniu, care menționează unele leacuri provenite din trupurile vulturilor. Astfel ghearele erau folosite pentru a sesiza prezența otrăvurilor în mâncare, iar unele organe interne ale acestor răpitoare erau socotite adevărate panacee (Ferrari, Anna 2003: 886-887.)

Romanii au asociat întotdeauna vulturul și cu zeul războiului, Marte, dar ei au rămas păsările lui Iuppiter, deși ca însemn militar prin excelență acesta s-a manifestat prima dată la perși (Pont-Humbert, Cathérine 1998: 340.) La perși, vulturul avea o puternică amprentă militară pentru că el „simboliza victoria”, răpitoarea apare pentru prima dată ca simbol de stat la dinastia Ahemenidă sub forma unui „vultur de aur cu aripi deschise așezat pe o lance” simbolizând *varana*=putere și slavă, iar termenul de *varagna*=șoim. În Asia Mică, vulturul bicefal nu reprezenta o descentralizare și o fărâmițare a puterii, ci, din contră însemna forța dublă (Chevalier, Jean et Gheerbrant, Alain fără an: 475-482.)

Aquila devine oficial însemn militar roman o dată cu reforma militară de structură a lui Marius. Vulturul era prezentat cu aripile în zbor, ținând un fulger între gheare (Fredouille, Jean-Claude 1992: 81.)

De asemenea, *aquila* devine și stemă a Romei, el fiind prezent lângă sigla pentru instituțiile de bază ale politicii romane cum ar fi *senatul și poporul roman*, *SPQR*, stema acvilină romană are tradiții fondatoare deoarece apare încă din legenda întemeierii Romei. Apariția lor în legendă are, după considerațiile

lui Gheorghe Ceaușescu, legătură cu divinitatea, romanii fiind convinși că Roma era sediul tuturor zeilor, un fel de „Olimp terestru”, destinul orașului fiind să fie un univers, un hegemon universal, inclusiv prin armele lui Marte (Ceaușescu, Gheorghe 2000: 290-295.)

Eternitatea Romei seamănă cu vulturul în postura sa de pasăre *phoenix* care se regenerează, devenind el însuși o zeitate, astfel cum și Roma a devenit o zeitate, un loc destul de meritat deoarece „haosul politic al lumii a fost transformat de Roma într-un cosmos”(Ceaușescu, Gheorghe 2000: 298.) Astfel că întruchiparea vulturului ca stemă de stat a Romei, a fost ceva justificat, nu numai din perspectiva militară, dar și moralo-religioasă, ca simbol al lui Iuppiter. Ei aduc ceea ce chinezii numeau *mandatul ceresc* pentru Romulus de a conduce, iar prin Romulus toți cei care îi vor urma acestuia, așa cum frumos spunea Vergilius: „*Tu regere imperio populos, Romane memento:/ Haec tibi erunt artes: parcere subiectis et debellare superbos*= Ține minte, Romane, că tu stăpânești popoarele prin forță:/ Acestea vor fi artele tale: să cruți pe cei supuși și să dobori pe cei trufași”(trad.aut.cit.) (Matei, Virgil 2007: 397.), asemeni vulturilor ordinii mondiale antice.

Aquila-le au fost cei mai buni agenți ai propagandei romane, sugerând învingșilor romanilor că ei sunt aleșii zeului suprem să conducă lumea, vulturii fiind un simbol cu un impact deosebit, chiar vizual, dar și al puterii divine supreme pentru romani, deoarece păsările îl reprezentau pe Iuppiter însuși.

În mitologiile medievale, vulturul și-a păstrat atribuțiile de pasăre solară. Cel mai concludent exemplu ni se pare a fi simbolistica lui în mitologia slavă în care se întâlnesc două ipostaze ale sale: 1. *pasărea măiastră* „o ipostază a zeului tunetului, fulgerelor și furtunilor. Era toată din aur și se hrănea cu apă vie și cu mere de aur” (Danilov, Ilie 2007: 181.) Așadar vulturul slav este foarte asemănător cu vulturul roman prin aceea că acesta era purtătorul fulgerelor și nu numai;

2. *pasărea lui Perun*, zeul fulgerelor și „simbolul aviomorf al acestuia” (Danilov, Ilie 2007: 182.) În cadrul mitologiei slave a supraviețuit cel mai bine tradiția indo-europeană a vulturului, observându-se o contopire a valențelor acviline din mitologiile amintite mai sus, vulturul fiind atât un simbol religios, dar și politico-militar, mai ales că stema rușilor implică o acvilă bicefală, după model bizantin.

Heraldica românească, dar nu numai ea, a moștenit acest simbol acvilin indo-european, mai ales prin filieră romană, atât politic, cât și militar. Astfel, cum stema este „simbolul unei idei”, o adevărată „emblemă de recunoaștere, o unitate de viață, de idei, aspirații, realități”(Lector dr. Boiangiu, Aneta, 1981:7.) vulturul cruciat a demonstrat o dată în plus moștenirea romană pentru țările române, ideea aspirațiilor lor pentru continuitate, libertate, independență și conservarea tradițiilor istorice. A fost stemă de stat pentru o bună perioadă a Țării Românești. Vulturul bicefal, care a apărut pentru prima dată în Asia Mică, s-a manifestat pe deplin în lumea Imperiului Bizantin ca simbol heraldic,

definind de fapt contopirea a două puteri într-un singură: Roma și Bizanțul, fiecare reprezentată de către un cap al acvilei, emblemă a romanității, dublate. La noi românii, vulturul bicefal se întâlnește pentru prima dată la Mircea cel Bătrân, simbolul heraldic este datorat înrudirii sale cu Bizanțul prin mamă, simbol care se va găsi mai apoi la toți Cantacuzinii (Boiangiu, Aneta, Lector dr. 1981: 12.) Stema românească a avut întotdeauna o „pasăre cruciată”, chiar dacă ea s-a transformat în corb, a preluat toate simbolurile acviline: cultul trinității, purtător de apă vie în cioc, regenerant, supremație, continuitate, vitejie și viața lungă (Boiangiu, Aneta, Lector dr. 1981: 38-44.)

Dan Cernovodeanu afirmă că pasărea heraldică a românilor a fost numită *aquila valachica*, fiind reprezentată alături de soare și lună. Acvila fiind pentru Țara Românească simbol de stat, renumitul cercetător este de părere că era vorba de reprezentarea unui vultur pleșuv, brun, un vultur de munte, care mai era numită și pajură de munte sau acvilă regală. De aici, se pare, că a apărut corbul cruciat, pentru că în perioada 1390-1512 pasărea heraldică a Țării Românești a fost vulturul, oricum unul de culoare închisă, pentru ca, mai apoi, în timpul lui Neagoe Basarab să fie corb (Cernovodeanu, Dan 1977: 43-45.) Susținem ipoteza marelui specialist în heraldică, deoarece corbul cruciat este de fapt o acvilă de munte, nu întâmplător romanii aveau chiar și denumirea unei culori după penajul vulturilor, așa cum am arătat mai sus. Mai mult, prezența soarelui și a lunii păstra tradiția romanilor, (preluată la rândul ei din tradiția indo-europeană), a legăturii vulturului cu lumea solară, în cazul Evului Mediu românesc cu divinitatea, pe când corbul în mitologia românească are mai mult legătură cu lumea de dincolo.

De asemenea, așa cum arată studiile heraldistului amintit mai sus, în perioada 1842-1848 circulau trei tipuri de embleme de stat, toate variații ale aceleiași acvile cruciate.

Ca simbol militar românesc, vulturul apare explicit tot cam în perioada menționată mai sus, pe emblema de pe frontispiciul diplomelor militare, plasată pe un fundal asemănător culorii celeste, iar din spatele păsării țâșneau raze solare, fiind înarmată cu toate armele reprezentative (Cernovodeanu, Dan 1977: 43-45.)

Armata română s-a dezvoltat așadar sub aripile acvilei, pentru că în timpul lui Al. I. Cuza se stabilește printr-o hotărâre ca „o acvilă romană cu crucea în gură să fie pusă ca emblemă a României deasupra drapelului armatei” (http://ro.wikipedia.org/wiki/Heraldica_Rom%C3%A2niei.) Mai mult, astăzi, armata română are drept simbol emblematic tot o acvilă cu diferite arme, în funcție de specificul fiecărei structuri (http://ro.wikipedia.org/wiki/Fi%C8%99ier:Stema_Statului_Major_al_Fortelor_Terestre.jpg; http://ro.wikipedia.org/wiki/Fi%C8%99ier:COA-Romanian_Naval_Forces.svg; http://ro.wikipedia.org/wiki/Fi%C8%99ier:Stema_Statului_Major_al_Fortelor_Aeriene.jpg), dar întotdeauna cu fulgere în gheare, o tradiție romană prin

exelență. Emblemele militare românești sunt în strânsă legătură și cu stema României care este tot o acvilă care susține stemele țărilor române.

Tradiția acvilei se păstrează și în ceea ce privește diferitele distincții militare românești, chiar și a acvilei bicefale în cazul emblemei de merit „Partener pentru apărare”

(http://ro.wikipedia.org/wiki/List%C4%83_de_distinc%C8%9Bii_militare_din_armata_Rom%C3%A2niei#Embleme_de_onoare.) ceea ce demonstrează conservarea principiului romano-bizantin al forței duble, o forță conjugată, nu una dispartată. De asemenea, steagul unei unități militare are în vârf o acvilă în miniatură după modelul roman, dar este o *aquila valachica*. Așadar vulturul a făcut carieră, putem spune, nu numai în cadrul armatei romane, ci și în cea română, iar viitorul îi este deschis, dovedind că este un simbol-brand al artei militare prin excelență și totodată o dovadă în plus a latinității noastre.

Concluzii

Vulturul, această *pasăre măiastră* a înălțimilor, a fascinat întotdeauna omul, legat de pământ, de aceea a fost atât de ușor de totemizat și divinizat. Rege al păsărilor, nu îl putea reprezenta decât pe regele zeilor, Iuppiter, la romani. *Aquila* era mesagerul acestuia, indiferent dacă aceste mesaje ajutau sau pedepseau. Vulturul făcea legătura dintre două lumi, celestă și terestră, fiind el însuși simbolul renașterii și permanenței prin valența lui de *phoenix*.

Nu întâmplător romanii își numeau legiunile chiar *aquilae*, chiar dacă la o primă analiză am putea deduce că era o denumire legată mai ales de steagul legiunii, (steag care era însă viața unei legiuni, când el era pierdut legiunea se desființa), am putea interpreta și din perspectivă magico-religioasă această denumire, legiunile romane erau precum vulturii care puteau ajunge oriunde în lumea transformată de cetatea eternă într-un *orbs*.

Tradițiile militare și nu numai, ale vulturilor au fost preluate masiv, nu numai de români, ci de multe popoare ale Europei și din alte continente, chiar dacă ele au sau nu o înrudire romană. S-a întâmplat acest lucru, credem că pe lângă tradițiile militariste romane și datorită distincției, solemnității și protecției inspirate de vulturi. Și datorită vulturilor și a zborului lor s-au inventat aparatele de zbor, românii având reprezentați de seamă în acest domeniu precum Aurel Vlaicu și Traian Vuia, ale căror monumente, cele mai multe, conțin și reprezentări acviline.

Phoenixul nu a fost doar o plăsmuire mitologică a lumii anticilor, vulturul dovedind că a renăscut de fiecare dată din propria cenușă, fiind de-a lungul timpului până astăzi un adevărat brand al armatelor și nu numai, parcurgând prin zborul său milenii, nu numai lumile: celestă și terestră. A fost gardianul nostru și totodată exemplul regenerativ al nostru, al „insulei latine” aflată mai mereu în bătaia furtunilor istoriei, fiind cel care ne-a inspirat și care ne va inspira prin esența sa nepieritoare.

Bibliografie

- Boiangiu, Aneta. 1981. *Curs special de heraldică. Probleme controversate ale heraldicii românești*. București: Tipografia Universității din București.
- Bréal, Michel, et Bailly, Anatole. 1918. *Dictionnaire étymologique latin*, neuvième édition. Paris: Librairie Hachette et Cie.
- Ceaușescu, Gheorghe. 2000. *Orient și Occident în lumea greco-romană*. București: Editura Enciclopedică.
- Chevalier, Jean și Gheerbrant, Alain. fără an. *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, Volumul 3, P-Z. București: Editura Artemis.
- Cernovodeanu, Dan. 1977. *Știința heraldică în România*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Danilov, Ilie. 2007. *Dicționar de mitologie slavă*. Iași: Editura Polirom.
- Ernout, A. et Meillet, A. 1939. *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots*, Paris: Librairie C. Klincksieck.
- Eseev, Ivan. 1994. *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*. Timișoara: Editura Amarcord.
- Ferrari, Anna. 2003. *Dicționar de mitologie greacă și romană*, Traducere de Dragoș Cojocar, Emanuela Stoleriu, Dana Zămosteanu. Iași: Editura Polirom.
- Fredouille, Jean-Claude. 1992. *Dictionnaire de la civilisation romaine*. Paris: Larousse.
- ****Glossarium mediae et infimiae latinitatis. Tomus I conditum a Carol Ufresne Domino du Cange auctum a monarchis ordinis S. Benedictii cum supplementis integris D.P.Carpenterii et addita mentis adelungii et aliorum digessit G.A.L Hensche.*, 1840. Parisiis: Excudebant Firmin Diderot Fratres, Instituti Typographi.
- Guțu, Gheorghe. 2003. *Dicționar Latin-Român*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită. București: Editura Humanitas.
- Kernbach, Victor. 1995. *Dicționar de mitologie generală. Mituri. Divinități. Religi*. București: Editura Albatros.
- ****Lexicon totius Latinitatis, ab Aegidio Forcellini, Seminarii patavinii alumno lucubratum deinde Iosepho Furlanetto eiusdem seminarii alumno emendatum et auctam nunc vero curantibus Francisco Corrandino et Iosepho Perin, Seminarii Patavinii item alumnis emendatius et auctius melioremque in formam redactum. Secundo impressio anastatice confecta quartae editionis aa. 1864-1926*. 1940. Patavii typis mandatae cum appendicibus quibus aucta est prima anastatica impressio, edita I, a-c.
- Matei, Virgil. 2007. *Dicționar de maxime, reflecții, expresii latine comentate*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Pont-Humbert, Cathérine. 1998. *Dicționar universal de rituri, credințe și simboluri*, traducere de Nicolae Constantinescu. București: Editura Lucman.

- Quicherat, Louis-Marie. 1964. *Dictionnaire Français-Latin*. Laussane: Imprimerie générale du Ch. Laure, Paris, composé sur le Plan du *Dictionnaire Latin-Français*. 1870. par L. Quicherat, quizième tirage. Paris: Librairie Hachette et Cie.
- Sanie, Silviu. 1995. *Din istoria culturii și religiei geto-dacice*. Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza”.
- ****Simboluri sacre. Popoare, religii, mistere*. 2009. Volum coordonat de Adkinson Robert, Traducere din limba engleză Oana Zamfirache. București: Editura Art.
- van Gennep, Arnold. 2000. *Totemismul. Starea actuală a problemei totemice*. Studiu introductiv de Lucian Berdan, Traducere de Crina Ioana Berdan. Iași: Editura Polirom.
- Vertemont, Jean. 2000. *Dicționar al mitologiilor indo-europene*, Traducere de Doina Lică, Lucian Pricop. Timișoara: Editura Amarcaord.
- Vulcănescu, Romulus. 1985. *Mitologie română*. București: Editura Academiei R.S.R.

Surse electronice

(Consultate la 01.03.2014)

http://ro.wikipedia.org/wiki/Heraldica_Rom%C3%A2niei.

http://ro.wikipedia.org/wiki/Fi%C8%99ier:Stema_Statului_Major_al_Fortelor_Terestre.jpg;

http://ro.wikipedia.org/wiki/Fi%C8%99ier:COA-Romanian_Naval_Forces.svg;

http://ro.wikipedia.org/wiki/Fi%C8%99ier:Stema_Statului_Major_al_Fortelor_Aerene.jpg

http://ro.wikipedia.org/wiki/List%C4%83_de_distinc%C8%9Bii_militare_din_armata_Rom%C3%A2niei#Embleme_de_onoare.